

Veggedyr

1. Hensikt

Sikre at ansatte kjenner til prosedyren slik at veggdyr kan bekjempes og hindre spredning av dem

2. Ansvar

Alle ansatte

3. Generelt

Veggedyr (*Cimex lectularius*) oppholder seg først og fremst på steder hvor mennesker sover, i seng eller sofa. Der gjemmer de seg i alle tilgjengelige sprekker og små hulrom. Veggedyrene kan imidlertid også ha tilholdssted ganske langt fra senger, divaner og sofaer. Slike typiske gjemmesteder er baksiden av skap og bilder, i sprekker, i panel, bak lister ved gulv, tak, dører og vinduer (spesielt i hjørner av rommet), bak løsnat tapet, i stikkontakter og ved ledninger og rør. På tilholdsstedene kan man finne tomme huder, eggeskall og mørke ekskrementflekker i tillegg til veggdyrene selv. Blodflekker på lakenet kan også være tegn på at man har veggedyr. Veggedyr spres ved transport av brukte møbler og annet innbo, reisebagasje, brukt sengetøy o.l. De forekommer gjerne på steder hvor det er stor gjennomtrekk av mennesker, som i campinghytter, på hotell, ungdomsherberger og studenthjem (sommerhotell). Herfra transporteres veggedyrene gjerne med til private hjem, eller sykehus. Når veggedyr først har etablert seg i et rom, kan de på egenhånd spre seg til flere rom eller andre leiligheter i samme bygning. Veggedyr stikker vanligvis mennesker om natten og suger fortrinnsvis blod på steder som ikke er dekket av tøy. Veggedyr vil normalt ikke overføre somatiske sykdommer til mennesker, men det kan oppstå psykiske reaksjoner etter belastningen med veggdyrinfestasjon. Man kan oppleve søvnmangel, angst og depresjon. Selv om veggedyr er nært knyttet til mennesker, kan de også suge blod av andre pattedyr som for eksempel flaggermus, katt, kanin, og hund.

Konsekvenser av blodsuging:

- Det er ikke kjent at veggedyr overfører sykdommer til mennesker.
- Det er stor variasjon på menneskers følsomhet for veggedyrbitt. Noen får kraftig kløe, mens andre får mindre eller ingen reaksjon.
- Reaksjonen på bittene kan komme umiddelbart eller etter en tid. Reaksjonen etter bitt vil komme raskere og bli sterkere ved gjentatte stikkepisoder.
- Bittet er smerteløst, og skjer oftest på bar hud som ligger utenfor dynen om natten (armer, ben og hals).
- Det kan oppstå sekundærinfeksjon hvis man klør mye.
- Det kan også være en psykisk belastning i form av søvnmangel, angst og depresjon.

Behandling:

Kløe kan behandles med kløestillende midler, evt. allergiske midler. Hvis det er oppstått sår, rens sårene godt slik at man unngår sekundærinfeksjon. Økt kunnskap om veggedyr og bekjempelse, kan redusere den psykiske belastningen hos den rammede. Hvis pasient eller ansatt får en alvorlig reaksjon på stikk kontaktes lege.

4. Fremgangsmåte

Bekjempelse:

Ved bekjempelse av veggedyr er det ikke lenger noen grunn til å benytte kjemiske insektmidler. Det er stor grad av resistens mot tilgjengelige kjemiske insektmidler, og giften utgjør en helserisiko i et innendørs miljø. Giftfrie bekjempingsalternativer benyttes siden effekten er bedre.

Kuldebehandling:

En effektiv kuldebehandling som dreper egg, nymfer og voksne veggedyr gjøres ved å fryse gjenstander ved -18°C i 3 døgn. Fryseperioden må være så lang at gjenstandene oppnår denne temperaturen tvers igjennom i 3 døgn. Fryserom eller fryseboks kan benyttes. Når man ikke -18°C , må fryseperioden utvides. For eksempel må veggedyr utsettes for -7°C i 3 uker for at de skal dø. Infiserte gjenstander som fraktes til kuldebehandling andre steder eller søppelplass for kassering, bør pakkes inn slik at dyr ikke får mulighet til å spre seg under transporten.

Varmebehandling:

Varmebehandling av gjenstander kan utføres i badstue, tørkeskap, tørketrommel eller spesial-telt laget for veggedyrbehandling. Temperaturen må være over 50°C i et par timer. Også her må gjenstander behandles så lenge at de oppnår ønsket temperatur tvers igjennom over lang nok tid. Lavere temperaturer vil også kunne drepe veggedyr, men da må behandlingstiden økes. Ved 40°C vil veggedyr dø etter 2 døgn. Vasking i vaskemaskin på minimum 60°C er også et behandlingsalternativ.

4.1 Tiltak ved mottak av pasient som kommer fra hjem/institusjon med kjent utbrudd av veggedyr

- Ved ankomst møtes pasient i resepsjonen, får på skovertrekk eller låne andre sko og følges til rommet. Det skal så raskt som mulig skiftes til rene klær som ikke har vært på rom med veggedyr. Det vil si at det må brukes institusjonens tøy, eller tøy som allerede er varmebehandlet. Tilby dusj, men dette er ikke ett krav.
- Den ansatte som hjelper pasienten tar på engangs smittefrakk dersom pasienten trenger hjelp med å skifte tøy
- Tøy pakkes i lukkede sekker og fraktes til vaskeriet etter avtale
- Eiendeler og eventuelle hjelpemidler må behandles før de kan tas inn i avdeling

4.2 Tiltak der ansatt har veggedyr hjemme

- Ansatt kan jobbe som vanlig
- Unngå å ta med vesker/bager på jobb
- Privat tøy bør være nyvasket ved minst 60 grader og oppbevart på et annet sted enn der man sover
- Følg ellers råd fra skadedyrfirma

4.3 Tiltak ved besøk/hjemmetjeneste i hjem med veggedyr

Det er lite sannsynlig at man får med seg veggedyr i klær eller andre gjenstander hvis man bare er på dagsbesøk på angrepne steder. Er det imidlertid mange dyr til stede kan det være en viss risiko for at veggedyr kan kripe inn i gjenstander man har med seg (vesker, sko mm). Slik tilfeldig spredning hindres ved å ha minimalt med inn i boligen eller ved å plassere eventuelle gjenstander langt unna senger og møbler.

5. Referanser

- Sykehuset i Vestfold: Veggedyr – håndtering i sykehus og ambulanse (2022)
- [Sykehuset i Østfold, Kommunalt infeksjonskontrollprogram: Veggedyr \(2024\)](#)
- [Folkhelseinstituttet: Skadedyrhåndboka - Veggedyr](#)